

IZABELA HASIŃSKA*

PRAWNO-EKONOMICZNE UJĘCIE ROLNICZEJ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W ŚWIELE „KONSTITUCJI BIZNESU”

I. DZIAŁANIA PAŃSTWA NA RZECZ ROZWOJU DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

„Konstytucja Biznesu” stanowi zbiór aktów prawnych uchwalonych 6 marca 2018 r. Składają się na nią następujące ustawy: Prawo przedsiębiorców¹, przepisy wprowadzające ustawę – Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej: o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców², o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy, o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jej celem jest reforma regulacji prawnych w obszarze prawa gospodarczego, wyznaczających relacje między państwem a przedsiębiorcami. Uchwalenie „Konstytucji Biznesu” ma zmienić postawę państwa wobec przedsiębiorców³. Przyjęte akty normatywne w założeniu mają tworzyć nowe ramy budowy korzystnego otoczenia dla przedsiębiorców oraz rewidować stosunki zachodzące pomiędzy organami administracji publicznej a przedsiębiorcami⁴. Zasadnicza regulacja „Konstytucji Biznesu” dotyczy praw i obowiązków przedsiębiorców oraz zadań organów administracji publicznej w ich relacji z przedsiębiorcami.

* Izabela Hasińska, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
izabela.hasinska@up.poznan.pl, <https://orcid.org/0000-0002-2510-0310>

¹ Dz. U. 2018, poz. 646 ze zm. (dalej jako: Pr.przeds.).

² 2018, poz. 648 ze zm. (dalej jako: ustawa o Rzeczniku, Rzecznik MŚP).

³ Zob. słowo wstępne rzecznika MŚP Adama Abramowicza i zastępcy rzecznika Jacka Cieplaka [w:] Wierzbowski (2019); Kokocińska (2018): 41–53.

⁴ Wierzbowski (2019): 23.

Spośród ustaw ujętych w „Konstytucji Biznesu” szczególnie charakter należy przypisać ustawie Pr.przeds. W warunkach gospodarki rynkowej⁵ to czwarta z kolei ustawa, która w sposób kompleksowy reguluje podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej⁶. Określa ona tryb załatwienia spraw z zakresu działalności gospodarczej, reglamentację działalności gospodarczej, zasady kontroli działalności gospodarczej, tworzenie projektów aktów normatywnych z dziedziny prawa gospodarczego i dokonywanie oceny skutków regulacji⁷. Obecna regulacja wprowadziła także instytucję działalności nieewidencjonowanej oraz ulgę na początek działalności gospodarczej.

Kluczowe znaczenie odgrywają zawarte w Pr.przeds. zasady mające wspierać rozwój działalności gospodarczej. Wyznaczają one relacje pomiędzy władzą publiczną a przedsiębiorcami. Na tle dotychczasowych regulacji prawnych odnoszących się do działalności gospodarczej stanowią one bardzo istotne rozwiązanie. Takim *novum* jest zasada domniemania uczciwości przedsiębiorcy (art. 10), zasada przyjaznej interpretacji przepisów (art. 11), zasada pogłębiania zaufania, proporcjonalności, bezstronności i równego traktowania (art. 12) oraz zasada pewności prawa (art. 14).

Ustawa Pr.przeds. także jako pierwsza w systemie polskiego prawa gospodarczego wprowadziła instytucjonalne gwarancje stosowania zasad w niej zawartych. Gwarantem ich realizacji jest Rzecznik MŚP – jako samodzielny organ ochrony prawa przedsiębiorców, reprezentujący interesy mikro- oraz małych i średnich przedsiębiorców. Nową instytucją jest wprowadzenie objaśnień prawnych, które mogą być wydane przez organy administracji z urzędu lub na wniosek Rzecznika MŚP. Dotyczą one wyjaśnień przepisów regulujących podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej w aspekcie ich praktycznego stosowania.

W przepisie art. 1 Pr.przeds. został określony zakres podmiotowy i przedmiotowy jej regulacji. Ta zasadnicza dla stosunków gospodarczych ustawa reguluje prawa i obowiązki przedsiębiorców w zakresie podejmowania wykonywania i zakończenia działalności gospodarczej na terytorium RP, określa także zadania organów władzy publicznej we wskazanym zakresie.

Z punktu widzenia prowadzonych badań istotny jest sposób zdefiniowania (art. 3) pojęcia działalności gospodarczej, która oznacza zorganizowaną działalność zarobkową, wykonywaną we własnym imieniu i w sposób ciągły, a przedsiębiorcą (art. 4) jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonująca działalność gospodarczą. Przedsiębiorcami są także wspólnicy spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej. Zwrócić należy uwagę, że pojęciem „przedsiębiorca” posługuje się również wiele innych ustaw, co powoduje, że równolegle funkcjonuje kilkadziesiąt różnych jego definicji. To zakres regulacji ustawy przesądza o spo-

⁵ Zasada wolności gospodarczej została przywrócona ustawą z 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej, Dz. U. 1988, Nr 41, poz. 324 ze zm.

⁶ Popowska (2018): 27.

⁷ Wierzbowski (2019): 23.

sobie zdefiniowania pojęcia „przedsiębiorca”, na co wskazywała już wcześniej doktryna. Analizy wcześniejszych regulacji z zakresu przedsiębiorczości wskazywały na trudności w ustaleniu zakresu podmiotowego tego terminu (m.in. w ustawie z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej⁸ ustawodawca, definiując pojęcie przedsiębiorcy, użył sformułowania „w rozumieniu ustawy”⁹). Tytułem przykładu należy wskazać, że definicję przedsiębiorcy zawierają ustawy: Kodeks cywilny (art. 43¹ w zw. z art. 33¹ § 1), Ordynacja podatkowa (art. 3 pkt 9), Prawo geologiczne i górnicze (art. 6 ust. 1 pkt 9), o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (art. 2), o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (art. 2 pkt 6), o ochronie konkurencji i konsumentów (art. 4 pkt 1), o ochronie informacji niejawnych (art. 2 pkt 13). Definicja pojęcia działalności gospodarczej w Pr.przeds. również nie jest jedyną obowiązującą w prawie polskim – obecnie zawiera ją kilka innych aktów prawnych¹⁰.

Można postawić pytanie, jakie kryteria zostały przez ustawodawcę przyjęte do uznania określonej działalności za „gospodarczą” i danego podmiotu za „przedsiębiorcę” w rozumieniu ustawy Pr.przeds. Czy warunki ustawowe takiej kwalifikacji zostały sformułowane jednoznacznie? Na tym tle szczególnego znaczenia nabiera problem prawnej kwalifikacji działalności rolniczej i podmiotu prowadzącego taką działalność¹¹. Z pewnością jedną z przesłanek umożliwiających odpowiedź na postawione pytanie jest to, czy Pr.przeds. normuje te podstawowe zagadnienia szerzej lub inaczej niż poprzednio obowiązujące ustawy regulujące działalność gospodarczą¹². W konsekwencji trzeba odpowiedzieć, jak przedstawia się relacja pomiędzy działalnością gospodarczą a działalnością rolniczą.

Wobec tak postawionych problemów, a w szczególności akcentowanej nowej jakości przepisów normujących rolę państwa w stosunkach gospodarczych¹³, konieczne jest ustalenie, a następnie zbadanie przesłanek decydujących o uzyskaniu statusu przedsiębiorcy i uznaniu danej aktywności za gospodarczą, zakresu i kategorii wyłączeń spod stosowania przepisów regulujących działalność gospodarczą oraz charakteru takich wyłączeń.

Podczas oceny kluczowe znaczenie będą miały formułowane koncepcje działalności rolniczej i podmiotu ją prowadzącego, chociaż legislacja w tym zakresie jest rozbudowana i zróżnicowana. Charakter wyjściowy do wyznaczenia podstawowych kategorii w prawie rolnym ma pojęcie działalności rolniczej. Jej wyrazem jest istnienie odpowiednio zorganizowanego zespołu instrumentów w postaci gospodarstwa rolnego oraz podmiotu, który taką działalność prowadzi¹⁴. Niemniej utożsamianie działalności rolniczej z prowadzeniem gospodar-

⁸ Dz. U. 2004, Nr 173, poz. 1807 ze zm.

⁹ Etel (2012): 24.

¹⁰ Zob. Dz. U. 1991, Nr 80, poz. 350 ze zm., art. 5a pkt 6; Dz. U. 2004, Nr 54, poz. 535, art. 15 ust. 2; Dz. U. 1997, Nr 137, poz. 926 ze zm., art. 3 pkt 9.

¹¹ W kwestii złożoności pojęcia „rolnik”–„producent rolny” zob. Jeżyńska (2008): 142 n.; Hasińska (2017): 103–117.

¹² Co do oceny zasad wprowadzonych w Pr.przeds. zob. zwłaszcza Popowska (2018): 27 n.

¹³ Uzasadnienie rządowego projektu Pr.przeds., druk nr 2051, s. 1.

¹⁴ Budzinowski (1992): 104 n.

stwa rolnego jest pewnym uproszczeniem. W tradycyjnym, gruntowym ujęciu do uznania jednostki wytwórczej za gospodarstwo rolne wystarcza spełnienie przesłanki kwalifikacji gruntu jako rolnego i jedynie potencjalna możliwość jego rolniczego wykorzystania. W tym ujęciu nie jest wymagane prowadzenie jakiegokolwiek produkcji rolnej na gruntach. Z kolei w obrocie gospodarczym zdecydowanie większe znaczenie mają konstruowane w obrębie aktualnych ustaw pojęcia wytwórczej działalności rolniczej. Jak widać już samo wyodrębnienie działalności rolniczej jest bardzo skomplikowane. Trzeba też wskazać na różnice w ujęciu podmiotowym rolnika i przedsiębiorcy oraz w funkcjonalnym działaniu rolniczej i działalności gospodarczej.

W doktrynie podnoszone są wątpliwości, czy rolnicza działalność wytwórcza może być uznana za działalność gospodarczą, a wobec tego, czy rolnik jest przedsiębiorcą oraz czy przymiot ten może przysługiwać każdemu podmiotowi prowadzącemu działalność rolniczą niezależnie od wielkości i stopnia związania z rynkiem¹⁵. W zakresie rolniczej działalności wytwórczej obecne przepisy prawne formułują określenia podmiotu prowadzącego taką działalność, odwołując się do rodzaju prowadzonej aktywności gospodarczej i jej stopnia zorganizowania. Tym samym w przepisach prawnych zamiennie używane są określenia rolnik czy producent rolny. Termin „rolnik” jako tradycyjne określenie osoby prowadzącej rolniczą działalność wytwórczą ma najdłuższą historię i nawiązuje do organizacji produkcji rolnej przy zachowaniu tradycyjnych metod i rodzajów upraw.

Jednak wpływ prawa wspólnotowego na ewolucję ustawodawstwa polskiego spowodował rozszerzenie prawnego pojęcia podmiotu prowadzącego działalność rolniczą oraz jej aspektów funkcjonalnych. Uwidocznili bowiem tendencję wskazującą na „komercjalizację” rolnictwa oraz przenoszenie akcentu z rolnictwa produkcyjnego na rolnictwo ukierunkowane na rynek i producenta usług. Aktualnie w sposobie określania osoby prowadzącej działalność rolniczą zwraca się uwagę na produkcyjny aspekt zorganizowania składników w działalności rolniczej i jej podleganie mechanizmom rynkowym (w tym jej nastawienie na zysk)¹⁶.

Mimo to nie nastąpiło wyodrębnienie ani przedsiębiorstwa rolnego jako kategorii prawnej, ani podmiotu prowadzącego zorganizowaną działalność rolniczą jako przedsiębiorcy¹⁷, choć w wielu aktach prawnych podmiot taki traktowany jest jako przedsiębiorca¹⁸. Tytułem przykładu, w ustawie o rolniczych badaniach rynkowych za przedsiębiorcę uważa się (art. 2 pkt 3) także osoby fizyczne lub prawne prowadzące działalność wytwórczą w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu, hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa oraz rybactwa śródlądowego. Z kolei przepisy ustawy o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych mają zastosowanie (art. 2 pkt 2) do transakcji handlowych, których stronami są m.in. przedsiębiorcy w rozumieniu Pr.przeds. oraz podmioty prowadzące działalność, o której mowa w art. 6 ust. 1 Pr.przeds.

¹⁵ Jeżyńska (2008): 13.

¹⁶ Jeżyńska (2008): 144–145.

¹⁷ Zob. zwłaszcza Bieluk (2013): 131; Budzinowski (2002): 118–119; (2003): 42 n.

¹⁸ Budzinowski (2002): 118–119.

Trzeba dodać, że współcześnie, patrząc na rolniczą działalność produkcyjną z punktu widzenia rynkowego, oczywista jest przemiana gospodarstwa rolnego w przedsiębiorstwo. Taka przemiana nie budzi większych wątpliwości w naukach ekonomicznych. W doktrynie z zakresu ekonomii formułowane są poglądy, według których nastawienie gospodarstwa rolnego na działalność zarobkową oraz uzyskiwanie korzyści ekonomicznych i społecznych stanowi podstawę jego określania jako przedsiębiorstwa. Kwalifikacja ta pozostaje niezależna od statusu działalności rolniczej w naukach prawnych¹⁹. Z ekonomicznego punktu widzenia wszystkie gospodarstwa rolnicze, w tym także rodzinne zajmujące się produkcją rolniczą ukierunkowaną na zbył oraz powiązane z rynkiem, należy nazywać przedsiębiorstwami²⁰.

Poczynione uwagi w dużym stopniu usprawiedliwiają podjęcie niniejszej tematyki. Warto zwrócić uwagę na względy teoretyczne i praktyczne. Gdy chodzi o te pierwsze, to trzeba tu podkreślić, że łączy się ona z aktualnie dyskutowanym w zakresie działalności rolniczej zagadnieniem prowadzenia aktywności ponad zaspokojenie potrzeb własnych i osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym oraz jej ustawowym dookreśleniem, czy wręcz zakwalifikowaniem jako działalności gospodarczej. Nie mniej ważna jest także prawna kwalifikacja działalności rolniczej w zakresie wytwarzania i przetwarzania wytworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych, które podmiot ją prowadzący sam wytworzył, tym bardziej że przepis art. 6 ust. 1 Pr.przeds. ma brzmienie identyczne jak jego poprzednik, a mianowicie art. 3 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Gdy chodzi o względy praktyczne, to podjęty temat łączy się z procesem stosowania prawa. Współcześnie działalność rolnicza nie oznacza wyłącznie prowadzenie gospodarstwa rolnego. To zjawisko złożone ze społecznego, ekonomicznego i prawnego punktu widzenia. W ramach jej prowadzenia można wyróżnić podejmowanie działań o odmiennym charakterze. Poza korzystaniem z gruntu i pobieraniem pożytków działalność rolnicza obejmuje np. zakup niezbędnych środków produkcji, sprzedaż wytworzonych produktów rolnych czy pozyskiwanie funduszy na rozwój prowadzonej działalności²¹. Podmiot prowadzący działalność rolniczą, poszukując form prawnego i ekonomicznego wsparcia, powinien wiedzieć, z jakiego rozwiązania może skorzystać, aby taką działalność rozwijać.

II. KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ NA TLE DEFINICJI PRZEDSIĘBIORCY I DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Punktem wyjścia ustaleń teoretycznych jest analiza definicji przedsiębiorcy oraz zasad podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej, i to

¹⁹ Wiatrak (2005): 279 n.

²⁰ Zob. zwłaszcza Wiatrak (2005): 279 n.; Ziętara (2009): 269.

²¹ Budzinowski (1992): 136.

zarówno w ujęciu prawa prywatnego, publicznego, jak i w nauce ekonomii. Trzeba jednak wskazać, że doktrynalna baza w zakresie analizy tych pojęć, i to na wielu płaszczyznach, jest niezwykle bogata. W licznych publikacjach można znaleźć ciekawe i inspirujące myśli o konstrukcyjnych zagadnieniach pojęcia przedsiębiorcy i aktywności gospodarczej²². Dynamicznie też rozwija się literatura poświęcona prowadzeniu działalności rolniczej²³.

Od dawna w ustawodawstwie krajowym funkcjonuje rozróżnienie na pojęcie przedsiębiorcy w prawie publicznym i prywatnym. Na gruncie prawa prywatnego niezmiennie obowiązuje materialnoprawna definicja przedsiębiorcy, a w jej ujęciu dany podmiot uznawany jest za przedsiębiorcę po spełnieniu określonych przesłanek (np. poprzez zorganizowaną sprzedaż produktów, także rolnych)²⁴. W prawie publicznym pojęcie to ma charakter formalny. Zazwyczaj konstruowane jest ono na potrzeby danego aktu prawnego i wymaga spełnienia przesłanek w nim zawartych. To oznacza, że ten sam podmiot może zostać uznany za przedsiębiorcę na gruncie Kodeksu cywilnego, a takiego statusu odmawia mu ustawodawca w prawie publicznym²⁵. Trzeba też zwrócić uwagę, że pojęcie działalności gospodarczej definiowane jest również w innych aktach normatywnych (np. dotyczących prawa podatkowego czy ubezpieczeń). Można łatwo zauważyć, że nie ma jednolitej ustawowej definicji ani przedsiębiorcy, ani związanej z nim działalności gospodarczej.

Również w prawie Unii Europejskiej nie zdefiniowano tych pojęć²⁶. Natomiast w orzeczeniach Trybunału Sprawiedliwości UE za przedsiębiorcę uważa się taki podmiot, który wykonuje w sposób stały i ciąglej samodzielnie działalność gospodarczą o charakterze zarobkowym w innym państwie członkowskim. Tym samym kwalifikacja do kategorii przedsiębiorcy została uzależniona od faktycznie każdej, samodzielnej i nieukierunkowanej na zaspokajanie codziennych potrzeb działalności podmiotu. Dla kwalifikacji tej nie ma znaczenia jej forma prawna ani zamiar czerpania zysków.

W naukach ekonomicznych kryterium wyróżnienia opiera się na aktywności gospodarczej podmiotu, który odkrywa jej potencjalnie zyskowe możliwości, organizuje i kieruje przedsięwzięciami mającymi produktywny charakter²⁷. Za działalność gospodarczą uznawana jest wszelka działalność ludzka ukierunkowana na przystosowanie zasobów i sił przyrody do wytworzenia nowych dóbr lub przekształcenia już istniejących oraz ich podziału i konsumpcji²⁸. Podejmowanie różnych działań, a wśród nich produkcja, dystrybucja, wymiana i konsumpcja w celu zaspokojenia potrzeb społecznych są postrzegane jako działalność gospodarcza²⁹.

²² Zob. Wierzbowski (2019); Dobaczewska, Powałowski, Wolska (2018); Popowska (2006); Jancyszyn, Kosikowski (2003).

²³ Zob. Musiałkiewicz, Walczak (2014); Bieluk (2013); Jeżyńska (2008); Budzinowski (1992).

²⁴ Zob. Hasińska (2018): 245–252.

²⁵ Zob. Hasińska (2017): 104.

²⁶ Zob. zwłaszcza rozdz. II: „Prawo przedsiębiorczości” Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z 26 października 2012 r., Dz. Urz. UE C 2012, nr 326: 47 n.

²⁷ Zob. Koziół (2019) i cytowana tam literatura.

²⁸ Komierzyńska-Orlińska (2019): 48 i cytowana tam literatura.

²⁹ Komierzyńska-Orlińska (2019): 48.

Charakterystyczny jest również brak wyraźnego i nowoczesnego zakwalifikowania zarówno działalności rolniczej, jak i podmiotu prowadzącego taką działalność. Działalność rolnicza jest pojęciem o najszerszym zakresie, pozwalającym uporządkować inne podstawowe kategorie pojęciowe prawa rolnego³⁰. Stanowi ona przejaw najstarszej i podstawowej aktywności człowieka w sferze gospodarki, jaką jest rolnictwo. Działalność rolnicza niewątpliwie przeszła widoczną ewolucję. Przedstawiciele doktryny z zakresu prawa rolnego jednogłośnie zwracają uwagę na różnorodność definicji pojęcia działalności rolniczej i jej dodatkowe lub zamiennie stosowanie z uwagi na cel i potrzeby danego aktu prawnego³¹. Brakuje uniwersalnej definicji pojęcia działalności rolniczej.

W ustawodawstwie prawnorolnym funkcjonują różne definicje, jak np. „działalność rolnicza”, „działalność wytwórcza w rolnictwie”, „dział specjalny produkcji rolnej”. Także w tej materii aktualny pozostaje podział na prawo publiczne i prawo prywatne. Prowadzi to do istotnych trudności interpretacyjnych oraz do problemów w zakresie właściwej kwalifikacji działalności rolniczej, a przede wszystkim takiej, w której poza wytwarzaniem produktów rolnych podmiot ją prowadzący dodatkowo je przetwarza i sprzedaje swoim odbiorcom. W aspekcie podmiotowym nadal otwarty pozostaje spór w zakresie statusu prawnego rolnika indywidualnego nieukierunkowanego na samozaopatrzenie jako przedsiębiorcy³².

Z kolei ekonomiczne ujęcie działalności rolniczej podejmowanej w ramach gospodarstwa rolnego rozumianego jako zorganizowany zespół czynników produkcji rolnej aktualnie nie budzi już większych zastrzeżeń. W tym ujęciu stanowi ono formę działalności gospodarczej, a u jej podstaw są ziemia, praca, kapitał i organizacja. Specyfika takiej działalności, traktowanej jako rolnicza, uzewnętrzniona jest w procesie wytwarzania dóbr poprzez spożytkowanie siły organizmów żywych tkwiących w przyrodzie³³. W doktrynie słusznie zauważa się, że w aspekcie ekonomicznym gospodarstwo rolne, zwłaszcza to ukierunkowane na wprowadzanie wytworzonych produktów na rynek i osiągnięcie zysków ze sprzedaży, upodobniło się do przedsiębiorstw funkcjonujących w innych sektorach gospodarki. Działalność gospodarcza w rolnictwie stała się biznesem, a jednostki w jej ramach funkcjonujące można nazywać przedsiębiorstwami w sensie ekonomicznym³⁴.

W prawie krajowym podstawowym aktem prawnym, który reguluje zarówno pojęcie przedsiębiorcy, jak i działalności gospodarczej jest Pr.przeds. Zakres i sposób regulacji pojęcia przedsiębiorcy został zawarty w art. 4 Pr.przeds. Mimo że treść przepisu nawiązuje do poprzednio obowiązującego art. 4 ustawy o swobodzie gospodarczej, to trzeba zwrócić uwagę, że w aktualnej definicji przedsiębiorcy ustawodawca zrezygnował ze zwrotu „w rozumieniu ustawy”. Może to oznaczać, że w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej pojęcie

³⁰ Budzinowski (2002): 113 n.

³¹ Kurowska (2017): 51–52 i cytowana tam literatura.

³² Zob. zwłaszcza Jeżyńska (2008): 273–283; Budzinowski (1992): 130–151; Lobos-Kotowska, (2005); Lichorowicz (1998);

³³ Budzinowski (1992): 102–104.

³⁴ Duczkowska-Piasecka (2009): 95 n.

przedsiębiorcy zostało unormowane na potrzeby tej ustawy. Natomiast definicja przedsiębiorcy z Pr.przeds. nie ogranicza się wyłącznie do materii zawartej w tym akcie prawnym. Skoro ustawodawca nie dookreślił granic jej zastosowania, to należy zauważyć, że tym razem chciał nadać definicji przedsiębiorcy znaczenie uniwersalne. Wówczas wykraczając poza ramy Pr.przeds. i pozostałych aktów z pakietu „Konstytucji Biznesu”, a dalej i innych aktów prawnych posługujących się tzw. publicznoprawną metodą regulacji, mogłaby ona pełnić funkcję definicji systemowej³⁵.

Uzyskanie statusu przedsiębiorcy wymaga spełnienia łącznie przesłanek z art. 3 i 4 Pr.przeds., tj. podjęcia przez podmiot wskazany w art. 4 Pr.przeds. zorganizowanej działalności zarobkowej i jej wykonywania we własnym imieniu i w sposób ciągły. Ponadto legalne podjęcie działalności gospodarczej następuje wskutek zaktualizowania przesłanki z art. 17 Pr.przeds.: działalność gospodarczą można podjąć w dniu złożenia wniosku o uzyskanie wpisu do CEDIG albo po dokonaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców KRS. Łączne spełnienie tych wymogów powoduje, że zgodnie z tą podstawową ustawą regulującą stosunki gospodarcze dany podmiot staje się przedsiębiorcą. Kwalifikacja ma zatem charakter podmiotowo-przedmiotowy. Kryterium podmiotowe pozwala więc wyróżnić rodzaje podmiotów, które mogą być przedsiębiorcami. Natomiast kryterium przedmiotowe wskazuje, że takie podmioty wykonują działalność gospodarczą³⁶.

III. ZAKRES WYŁĄCZEŃ STOSOWANIA PRZEPISÓW PR.PRZEDS.

Prawo przedsiębiorców zawiera także wyłączenia niektórych rodzajów działalności z zakresu jego regulacji. Zostały one zawarte w art. 6 ust. 1 Pr.przeds. Do nich należy działalność związana z eksploatacją zasobów przyrody, tj. działalność wytwórcza w rolnictwie w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, ogrodnictwa, warzywnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego oraz określone rodzaje działalności wykonywanej przez rolników, a wśród nich: działalność agroturystyczna, działalność w zakresie wyrobu wina oraz działalność w zakresie sprzedaży produktów roślinnych i zwierzęcych pochodzących z własnej uprawy, hodowli lub chowu³⁷.

Wyłączenie zawarte w art. 6 ust. 1 Pr.przeds. obejmuje szeroko rozumianą działalność wytwórczą w rolnictwie. Charakterystyczne jest, że stało się to już utrwaloną praktyką legislacyjną. We wcześniejszych regulacjach, będących zasadniczymi aktami publicznego prawa gospodarczego w Polsce, od czasu transformacji ustrojowej, wyłączenia w brzmieniu zbliżonym lub identycznym były zawarte w art. 9 ust. 2 pkt 3 oraz art. 10 pkt 1 ustawy z 1988 r. o działalności gospodarczej; art. 3 ustawy z 1999 r. Prawo działalności gospodarczej;

³⁵ Kozieł (2019): kom. do art. 4.

³⁶ Komierzyńska-Orlińska (2019): 60.

³⁷ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy Pr.przeds.: 18.

art. 3, a od 1 stycznia 2016 r. art. 3 pkt 1 ustawy z 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Można więc zgodzić się z poglądem wyrażonym w doktrynie prawa rolnego, że wyłączenie działalności wytwórczej w rolnictwie podyktowane jest tradycyjnym jej stosowaniem jako nietypowego rodzaju działalności gospodarczej³⁸. Marginalnie można zaznaczyć, że u podstaw wyłączeń nadal pozostaje jedno z założeń Prawa przemysłowego z 1927 r., według którego za przemysł nie uważa się m.in. rolnictwa, ogrodnictwa i sadownictwa (art. 2).

Wspólną cechą w zakresie rolnictwa jest wytwarzanie produktów roślinnych i zwierzęcych zasadniczo przy wykorzystaniu ziemi jako środka produkcji. Działalność rolnicza „z natury” stanowi podstawowy wyróżnik tego działu gospodarki³⁹. Warto jednak przypomnieć, że problem kwalifikacji działalności wytwórczej w rolnictwie jako działalności gospodarczej zyskał na znaczeniu wobec przywrócenia zasady wolności działalności gospodarczej. Ustawa z 1988 r. o działalności gospodarczej w art. 10 pkt 1 nie wymagała zgłoszenia do ewidencji działalności gospodarczej działalności wytwórczej w rolnictwie. Z kolei brak takiego przepisu powodowałby, że prowadzenie działalności wytwórczej w rolnictwie nieukierunkowanej na samozaopatrzenie byłoby związane z obowiązkiem zgłoszenia do ewidencji tak jak każdej innej działalności gospodarczej. To wyłączenie było uzasadniane różnymi względami, m.in. istnieniem już innej rejestracji (np. w ramach ewidencji gruntów i budynków). Wiązało się także z koniecznością stosowania innego rodzaju środków prawnych ze względu na specyfikę procesu produkcyjnego w rolnictwie (np. uzależnieniu rentowności prowadzonej działalności rolniczej od długoterminowych warunków pogodowych)⁴⁰. Wskazane zwolnienie nie obejmowało jednak działalności przetwórczej i handlu produktami rolnymi⁴¹.

Również istotne jest określenie charakteru prawnego tego wyłączenia. Jeżeli wyłączenie z art. 6 ust. 1 Pr.przeds. miałoby charakter podmiotowo-przedmiotowy, to wówczas w rozumieniu Pr.przeds. nie byłaby działalnością gospodarczą działalność określona w art. 6 ust. 1 Pr.przeds., a podmiotom, które ją wykonują, nie przysługiwałby status przedsiębiorcy⁴². W takim ujęciu ani do działalności wytwórczej w rolnictwie, ani do podmiotu ją prowadzącego nie znajdowałby zastosowania pozostałe przepisy Pr.przeds. Wówczas w związku z zakresem wyłączenia należałoby uznać, że odnosi się ono również do handlu wytworzonymi produktami, czyli zbywania produktów rolnych wytworzonych w wyniku uprawy ziemi, ogrodnictwa bądź hodowli zwierząt. W takim ujęciu „Konstytucja Biznesu” obejmowałaby wszystkich przedsiębiorców poza rolnymi. Jednakże kwestia ta wcale nie jest oczywista.

Charakter wyłączenia i jego zakres są przedmiotem wieloletniego sporu doktrynalnego. W piśmiennictwie prezentowane są różne stanowiska. Niektórzy przedstawiciele doktryny podnoszą, że te rodzaje działalności gospodarczej, które zostały wyłączone spod przepisów podstawowej ustawy regulującej

³⁸ Kurowska (2017): 62.

³⁹ Budzinowska (2009): 220.

⁴⁰ Budzinowska (2009): 222–223 i cytowana tam literatura.

⁴¹ Lichorowicz (1998): 22.

⁴² Sieradzka (2018): 35–36.

działalność gospodarczą, nie stanowią działalności gospodarczej, a wykonujące je podmioty nie są przedsiębiorcami. W rezultacie stwierdzają, że skoro przedsiębiorca to osoba lub jednostka organizacyjna wykonująca działalność gospodarczą, a działalność wyłączona spod regulacji ustawy nie jest określana mianem gospodarczej, to ten podmiot, który wykonuje działalność niepodlegającą przepisom ustawy, nie jest przedsiębiorcą w jej rozumieniu i nie dotyczy go prawa ani obowiązki statutowane taką ustawą⁴³.

Według innych poglądów⁴⁴, a także w świetle orzecznictwa⁴⁵, już od daty wejścia w życie ustawy z 1988 r. o działalności gospodarczej aż do przyjęcia Pr.przeds. nie budzi wątpliwości, że działalność wytwórcza w rolnictwie jest działalnością gospodarczą, z tym zastrzeżeniem, że do takiej działalności nie mają zastosowania pozostałe przepisy kolejnych, zasadniczych ustaw regulujących krajowe stosunki gospodarcze. Skoro działalność gospodarczą identyfikuje zaangażowanie w uzyskanie zarobku, jej zorganizowanie i ciągłość, to cechy takie posiada prowadzenie gospodarstwa rolnego. Z kolei w sytuacji, w której choć jedna z wymaganych przesłanek uznania działalności za gospodarczą nie zostanie spełniona, działalność wymieniona w art. 6 ust. 1 Pr.przeds. nie będzie stanowić działalności gospodarczej⁴⁶.

Ze względu na cel gospodarowania, rzutujący na organizację danej jednostki produkcyjnej, trzeba wskazać, że we współczesnym gospodarstwie rolnym wykonywana działalność wytwórcza w rolnictwie niczym nie różni się od wykonywania innej indywidualnej działalności gospodarczej, wyłączonej spod działania przepisów ustawy. Tytułem przykładu można wskazać na wykonywanie np. zawodu lekarza czy adwokata, które podlegają odrębnym regulacjom prawnym⁴⁷, choć co do charakteru działalności tych przykładowych grup zawodowych nie ma wątpliwości, że jest to działalność gospodarcza.

Powszechnie w pojęciu działalności wytwórczej mieści się faza przygotowania do produkcji oraz sam proces wytwórczy. Jeżeli jednak podmiot prowadzący działalność rolniczą efekty swojej działalności wytwórczej (tj. produkty rolne, warzywa i owoce), przetwarza, to wówczas taka działalność jest kwalifikowana jako działalność gospodarcza⁴⁸. Już powyższy szkic wypowiedzi prowadzi dalej, wskazuje bowiem, że literalne brzmienie przepisu art. 6 ust. 1 nie wspomina o działalności polegającej na sprzedaży do placówek handlowych ani bezpośrednio konsumentom przetworzonych produktów roślinnych i zwie-

⁴³ Powałowski (2014): 1094; Powałowski (2018): 27–40; Pietraszewski (2010): 48–53; Antoniak-Drożdż (2007): 124; Kocowski (2009): 84; Naworski (2011): 266.

⁴⁴ Etel (2012); Kidyba (2003): C3.

⁴⁵ Zob. zwłaszcza wyroki SN: z 5 lutego 1998 r., I PKN 511/97, OSN 1999, nr 1, poz. 19; z 15 lutego 2008 r., I CSK 376/07, OSNC 2008, nr 4, poz. 117; wyrok SA w Rzeszowie z 5 lutego 2015 r., III AUa 830/14, <www.orzeczenia.ms.gov.pl>; wyrok SA w Szczecinie z 6 kwietnia 2017 r., I ACa 893/16, Lex nr 2317666

⁴⁶ Koziół (2019): kom. do art. 6.

⁴⁷ Zob. ustawa z 5 grudnia 1997 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry, Dz. U. 1997, Nr 28, poz. 152 ze zm.; ustawa z 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze, Dz. U. 1982, Nr 16, poz. 124 ze zm.

⁴⁸ Zob. uchwała NSA z 2 kwietnia 2007 r., II OSK 1/07, ONSAiWSA 2007, nr 3: 62; wyrok WSA w Warszawie z 25 maja 2006 r., VI SA/Wa 255/06, Lex nr 276749.

rzęcych, które rolnik sam wytworzył. Produkt przetworzony to taki produkt, który na skutek zastosowania względem niego określonych procesów technologicznych nabrał nowych cech, właściwości. Trzeba też podkreślić, że przepisy prawa wspólnotowego oraz orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE przyznają status producenta rolnego takiemu podmiotowi, który ma prawnie zagwarantowaną możliwość zarządzania gospodarstwem jako zorganizowaną całością produkcyjną i który wprowadza produkty rolne do obrotu gospodarczego⁴⁹.

Sformułowane uwagi wskazują, że przepis określający kategorie wyłączeń stosowania Pr.przeds. nie zakłada, że objęty jego zakresem rodzaj działalności nie stanowi działalności gospodarczej, a jedynie, że do działalności wytwórczej nie stosuje się pozostałych przepisów ustawy. W takim ujęciu nie dotyczy on działalności przetwórczej w działalności rolniczej. Trzeba więc wskazać na widoczny mankament istniejących rozwiązań prawnych. Do zaprezentowanej konkluzji dochodzi się niejako „okrężną drogą”. Tendencja ta ma charakter ugruntowany⁵⁰. Natomiast cechą nowoczesnych aktów prawnych nie powinno być rozproszenie i fragmentaryczność ujęć.

IV. PODSUMOWANIE

„Konstytucję Biznesu” – według opinii jej projektodawców⁵¹ – należy uznać za największą modernizację krajowego prawa dotyczącego podstawowych warunków i zasad prowadzenia działalności gospodarczej oraz mającego przyczynić się do nowoczesnego, elastycznego oznaczania statusu przedsiębiorcy i cech kwalifikujących działalność gospodarczą. Tak skonstruowane regulacje prawne służyć powinny rozwojowi przedsiębiorczości w szerokim ujęciu.

Pomimo nadaniu definicji przedsiębiorcy z Pr.przeds. waloru bardziej ogólnego, uniwersalnego, nadal nie została wyraźnie rozstrzygnięta ani kwestia kwalifikacji działalności rolniczej, ani statusu podmiotu ją podejmującego. Należy zwrócić uwagę, że pomimo widocznej ewolucji działalności rolniczej nadal nie nastąpiło wyodrębnienie przedsiębiorstwa rolnego jako kategorii prawnej. Sprawia to, że w obecnym stanie prawnym występuje szereg wątpliwości w zakresie stosowania przepisów dotyczących działalności gospodarczej i przedsiębiorcy do zorganizowanej aktywności prowadzonej w ramach działalności rolniczej. Z kolei ten stan ma swoje dalsze konsekwencje. Odnotować trzeba, że do definicji przedsiębiorcy z Pr.przeds. odnoszą się inne ustawy z „Konstytucji Biznesu” i możliwość ich zastosowania. Przede wszystkim wskazać trzeba na ustawę o Rzeczniku. Według przepisu art. 1 ust. 1 i 2 Rzecznik MŚP stoi na straży praw mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców, a ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcach, rozu-

⁴⁹ Zob. zwłaszcza Jeżyńska (2008): 95–101 i wskazane tam orzecznictwo.

⁵⁰ Budzinowski (2002): 119.

⁵¹ <<https://www.gov.pl/web/rozwoj/konstytucja-biznesu>>.

mie się przez to mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców w rozumieniu ustawy Pr.przeds. Zasadniczo więc ze wsparcia i ochrony, jakiej udziela przedsiębiorcy Rzecznik, nie może skorzystać podmiot nieobjęty zakresem Pr.przeds., tym samym ten, którego przedmiot działalności związany jest z eksploatacją określonych zasobów przyrody wskazanych w art. 6 ust. 1 Pr.przeds.

W podsumowaniu trzeba podkreślić, że w aspekcie działalności wytwórczej w rolnictwie wykładnia językowa przepisu art. 6 ust. 1 Pr.przeds. prowadzi do niejednoznacznych wniosków. Skoro uzyskanie statusu przedsiębiorcy opiera się na kryterium podmiotowo-przedmiotowym, to wówczas należałoby uznać, że przepis art. 6 ust. 1 Pr.przeds. nie klasyfikuje podmiotów prowadzących działalność wytwórczą w rolnictwie ze względu na jej rozmiar, a stosowane wyłączenie ma charakter przedmiotowy, a nie podmiotowy. To oznaczałoby, że wyłączeniu podlega tylko opisana w tym przepisie działalność, i to niezależnie rodzaju podmiotu, który taką działalność prowadzi. Należy jeszcze dodać, że w sytuacji, w której ustawodawca nie dopuszczałby możliwości kwalifikowania działalności wytwórczej w rolnictwie jako działalności gospodarczej, art. 6 ust. 1 Pr.przeds. byłby zbędny. Wobec tego wypada przyjąć, że takiemu wyłączeniu nie podlega działalność rolników polegająca na sprzedaży, np. bezpośredniej konsumentom, do placówek handlowych bądź za pośrednictwem innego podmiotu, przetworzonych produktów roślinnych lub zwierzęcych, które rolnik sam wytworzył.

Jak widać, w pewnych przypadkach ustawodawca rozszerza pojęcie działalności wytwórczej w rolnictwie na sprzedaż w pewnym stopniu przetworzonych produktów roślinnych i zwierzęcych, które podmiot prowadzący działalność rolniczą uprzednio sam wytworzył. Nie powinna mieć znaczenia w tej sytuacji także okoliczność, że działalność ta może mieć charakter uboczny względem podstawowej działalności wytwórczej. Wówczas do takiej działalności powinny mieć zastosowanie rozwiązania zawarte w „Konstytucji Biznesu”. W tym stanie rzeczy aktualny pozostaje dawny pogląd, wyrażony jeszcze w czasie obowiązywania ustawy z 1988 r. o działalności gospodarczej, że w przypadkach wątpliwych dotyczących charakteru działalności decydować powinna interpretacja na korzyść podmiotu prowadzącego taką działalność⁵². Jednak i tu powstaje wątpliwość co do stopnia przetworzenia produktów rolnych wytworzonych w wyniku uprawy ziemi, ogrodnictwa bądź hodowli zwierząt.

Ekonomiczna ewolucja działalności rolniczej nie pozostawia miejsca na wątpliwości, ale wymaga i prawnego rozstrzygnięcia. Współcześnie prowadzenie działalności rolniczej związane jest z zaangażowaniem określonego podmiotu w zorganizowanie zespołu składników jako instrumentów tej działalności oraz wkładem pracy niezbędnej do prawidłowego jej funkcjonowania. W ramach postulatów *de lege ferenda* trzeba akcentować potrzebę wprowadzenia prawnych determinantów kwalifikacji działalności rolniczej, w tym wyodrębnienia co najmniej kategorii przedsiębiorcy rolnego. Intensywny rozwój gospodarki wspierany także środkami unijnymi doprowadził do zmiany

⁵² Niewiadomski (1989): 25.

struktury polskiego rolnictwa. Coraz więcej gospodarstw nie tylko sprzedaje wytworzone przez siebie produkty rolne pośrednikowi handlowemu, lecz także prowadzi przetwórstwo takich wytworzonych przez siebie produktów lub w tym celu nabytych, a dalej zajmuje się profesjonalnie ich wprowadzeniem na rynek. W przepisach prawa wspólnotowego oraz w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości UE gospodarczy charakter działalności rolniczej prowadzonej w zakresie towarowym nie budzi wątpliwości.

- Antoniak-Drożdż, A. (2007). Zakres podmiotowy ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych. *Prokuratura i Prawo* 2: 111–127.
- Bieluk, J. (2013). O potrzebie wprowadzenia do prawa polskiego pojęcia przedsiębiorstwa rolnego. *Studia Iuridica Agraria* 11: 131–146.
- Budzinowska, M. (2009). Kilka uwag w kwestii kwalifikacji oraz pojęcia działalności wytwórczej w rolnictwie w świetle ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, [w:] K. Wojtczak (red.), *Prawo i Administracja*. Tom 9: 219–230.
- Budzinowski, R. (1992). *Koncepcja gospodarstwa rolnego w prawie rolnym*. Poznań.
- Budzinowski, R. (2002). Status prawny rolnika jako przedsiębiorcy (zagadnienia wybrane). *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 64(3): 111–120.
- Budzinowski, R. (2003). *Gospodarstwo rolne i przedsiębiorstwo rolne*, [w:] A. Stelmachowski (red.), *Prawo rolne*. Warszawa: 42–56.
- Duczowska-Piasecka, M. (2009). *Gospodarstwo rolne to też przedsiębiorstwo-przyczynę do zarządzania* [w:] K. Duczkowska-Małysz, A. Szymecka (red.), *Wokół trudnych problemów globalnego rozwoju obszarów wiejskich, gospodarki żywnościowej i rolnictwa*. Warszawa: 69–96.
- Etel, M. (2012). *Pojęcie przedsiębiorcy w prawie polskim i w prawie Unii Europejskiej oraz w orzecznictwie sądowym*. Warszawa.
- Jacyszyn, J., Kosikowski, C. (2003). *Przedsiębiorca w prawie polskim na tle prawa europejskiego*. Warszawa.
- Jeżyńska, B. (2008). *Producent rolny jako przedsiębiorca*. Lublin.
- Hasińska, I. (2017). Ewolucja od rolnika indywidualnego ku przedsiębiorcy rolnemu. Uwagi na tle statusu prawnego rolnika i spółki cywilnej. *Przegląd Prawa Rolnego* 2(21): 103–117.
- Hasińska, I. (2018). Certain legal issues relating to the classification of farming activities, [w:] R. Budzinowski (red.), *Contemporary Challenges of Agricultural Law: Among Globalization, Regionalisation and Locality*. Poznań: 245–252.
- Kidyba, A. (2003). *Galimatias z przedsiębiorcami*. *Rzeczpospolita* 141: C3.
- Kocowski, T. (2009). *Przedsiębiorcy*, [w:] *Administracyjne prawo gospodarcze*. Wrocław: 68–190.
- Kokocińska, K. (2018). Wspieranie rozwoju działalności gospodarczej w ujęciu zasad i wartości. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 80(4): 41–53.
- Kozieł, G. (red.) (2019). *Prawo przedsiębiorców. Przepisy wprowadzające do Konstytucji Biznesu. Komentarz*. Warszawa.
- Kurowska, T. (2017). Miejsce i rola działalności rolniczej w prawie rolnym. *Studia Iuridica Agraria* 15(22): 47–74.
- Lichorowicz, A. (1998). *Gospodarstwo rolne a kodeks handlowy*. *Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego* 7/8: 13–25.
- Łobos-Kotowska, D. (2005). *Gospodarstwo rodzinne. Prawne formy organizacji*. Sosnowiec.
- Musiałkiewicz, R., Walczak, D. (2014). Rolnik indywidualny (mikro)przedsiębiorca czy rolnik? Analiza ekonomiczno-prawna. *Ekonomiczne Problemy Usług* 111(799): 154–164.
- Naworski, J.P. (2011). *Przedsiębiorca w polskim prawie cywilnym (materialnym i procesowym) de lege lata i de lege ferenda*. Toruń.
- Niewiadomski, Z., Leoński, Z., Waligórski, M. (1989). *Ustawa o działalności gospodarczej. Komentarz*. Warszawa.
- Pietraszewski, M. (2010). Czy rolnik indywidualny jest przedsiębiorcą w świetle kodeksu cywilnego? *Przegląd Prawa Handlowego* 4: 48–53.

- Popowska, B. (2018). Zasady postępowania w sprawach z zakresu działalności gospodarczej unormowane w ustawie Prawo przedsiębiorców. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 80(4): 27–40.
- Popowska, B., Kokocińska, K., Lissoń, P., Strzelbicki, M., Trela, A. (2006). *Publiczne prawo gospodarcze. Zagadnienia ustrojowe, materialnoprawne i proceduralne*. Poznań.
- Powałowski, A. (2014). Aspekty podmiotowe i przedmiotowe ustroju rolnego. *Gdańskie Studia Prawnicze* 31: 1091–1105.
- Powałowski, A. (2018). Nowe prawo przedsiębiorców i ich działalności gospodarczej na tle społecznej gospodarki rynkowej, [w:] M. Królikowska-Olczak (red.), *Sektory infrastrukturalne – problematyka prawna*. Warszawa: 79–92.
- Powałowski, A., Dobaczewska, A., Wolska, H. (2018). *Nowe prawo przedsiębiorców*. Wyd. 1. Warszawa.
- Sieradzka, M. (2018). Podstawowe zasady obowiązujące przy podejmowaniu, wykonywaniu oraz zakończeniu działalności gospodarczej oraz ich wpływ na sytuację przedsiębiorcy, Ustawa z 6.03.2018 – Prawo przedsiębiorców-analiza i ocena najważniejszych przepisów. *Dodatek do Monitora Prawniczego* 13: 34–37.
- Wiatrak, A.P. (2005). Przedsiębiorstwo rolnicze – istota działania i zakres występowania. *SERiA Roczniki Naukowe* 7(1): 278–283.
- Wierzbowski, M. (2019). Wstęp, [w:] M. Wierzbowski (red.), *Konstytucja Biznesu. Komentarz*. Warszawa: 23–26.
- Ziętara, W. (2009). Miary wielkości gospodarstw i przedsiębiorstw rolniczych. *Roczniki Nauk Rolniczych, Seria G* 4: 267–276.

A LEGAL AND ECONOMIC APPROACH TO AGRICULTURAL ACTIVITY IN THE LIGHT OF THE 'BUSINESS CONSTITUTION'

Summary

The paper addresses some issues related to the status of agricultural activity in the light of the 'Business Constitution.' It discusses the conditions that an individual needs to meet in order to become an entrepreneur in the context of the Entrepreneurs' Law, and the scope, categories and nature of exemptions to the application of economic activity regulations. The concepts of agricultural activity provide a background for these considerations. Also, this paper makes an attempt to answer the question of whether, in the light of legal acts included in the 'Business Constitution,' an agricultural activity can be considered an economic activity and a farmer, who is a natural person, can be considered an entrepreneur. The above classification is related to the problem of applying the 'Business Constitution' to agricultural activities. The author concludes that the new legal regulation comprehensively governs matters related to the establishment and pursuit of an economic activity, and, through the legal instruments it implements, helps entrepreneurs to support the development of economic activity. The definition of entrepreneur provided for in the Entrepreneurs' Law is of a more general and universal dimension. The author finds that in some cases, the legislator extended the definition of agricultural production activity with the sale of partially processed plant and animal products made by the farmer. The paper also addressed the classification of agricultural producers by production size and by the exemptions applicable to certain operators.

Keywords: 'Business Constitution'; Entrepreneurs' Law; SME Ombudsman; agricultural activity; economic activity; farmer; entrepreneur; production activity